

Rezumat

Unele dintre întrebările care au animat câmpul studiilor de migrație din ultimii ani au fost legate de modalitățile prin care putem cunoaște mai bine migrația și formele de mobilitate umană în contextul creșterii nemaîntâlnite a formelor de conectivitate globală și a schimbărilor sociale economice și politice masive care au survenit de la sfârșitul războiului rece. O atare interogație generală nu a fost analizată printr-o tematică și agendă de cercetare unitară. Mai degrabă au apărut o serie de tematici specifice. Douăzeci de ani de producție academică substanțială au produs teorii și cercetări în domeniul transnaționalismului migranților, a politicilor și efectelor politicilor de migrație, a migrației și dezvoltării. Mai mult decât atât, datorită complexității migrațiilor contemporane și a multitudinii de abordări posibile, cercetătorii migrației au părăsit granițele disciplinare ale studiilor de migrație și au interacționat adesea cu geografi, sociologi urbani și specialiști în științe politice.

Eforturile mele intelectuale în studiul migrației și etnicității s-au concentrate asupra studierii migrației românești, una dintre cele mai mari și dinamice migrații din contextul european. Printre subiectele atinse au fost: transnaționalismul migranților, migrația iregulară, politicile de migrație și efectele acestora, și, mai recent, migrația și schimbarea socială. M-am întrebat în primul rând cum putem analiza migrația românească și transnaționalismul migranților români în contextul în care cetățenii români sunt liberi să călătorească în Uniunea Europeană, iar migrația românească a evoluat mult de la o migrație a rețelelor către forme complexe de migrație individuală și a rețelelor de migrație. Care sunt unitățile de analiză cele mai efective pentru un asemenea demers (Meeus 2010)? Am argumentat în această linie că o cercetare a statusului migranților și al prestigiului social al lor poate genera o grilă de interpretare a migrației românești. De asemenea, o atare perspectivă va putea integra cu ușurință informații legate de evoluția migrației și a transnaționalismului migranților. Demersul meu a fost astfel să analizez construcția și valorizarea statusului social al migranților într-o perspectivă comparativă care cuprinde politici de migrație, tipuri de context de emigrare, transnaționalismul migranților și relațiile sociale ale acestora. Am reușit astfel să surprind traiectorii individuale, rețele și schimbări sociale majore într-o perspectivă de cercetare complexă.

Teza de abilitare discută în al doilea rând un set de întrebări de care m-am ocupat în ultimii ani în legătură cu migrația minorităților din România. Mai ales în contextul românesc, literatura pe această temă se referă în ultimii ani mai degrabă la migrația romilor din România. Dar alte fluxuri importante de migrație nu au fost cercetate corespunzător în ciuda potențialului teoretic al lor pentru discuțiile mai generale despre cetățenie, identitate etnică și transnaționalism. În acest sens am analizat migrația germanilor din Timișoara, a croaților, a maghiarilor și romilor. O să descriu în teză cum a influențat etnicitatea migrația și socialitatea migranților în unele din aceste cazuri de migrație. Pe de altă parte am arătat faptul că etnicitatea în migrație este o categorie relațională și de reprezentare care se modifică în și prin procesele de migrație.

Un ultim set de întrebări au urmărit efectele migrației în România. Referitor la acest subiect o să discut în teză atât realizările personale cât și planurile mele de viitor. În primul rând m-am întrebat care sunt efectele migrației asupra economiei și gospodăriilor cetățenilor români. Cum putem înțelege mai bine aceste efecte ținând cont de dimensiunile foarte mari migrației românești? O alternativă a fost să analizez relația dintre migrație și dezvoltare, o temă de cercetare care a fost extrem de discutată în ultimii ani în revistele principale de migrație și în cărți apărute la edituri prestigioase din străinătate. Împreună cu István Horváth am realizat o analiză în 2009 a efectelor micro și macroeconomice asupra gospodăriilor migranților și economiei românești. Dar cercetarea mea pe această temă am realizat-o printr-o serie de cercetări de teren în contexte rurale și urbane, unde am utilizat un demers orientat către actori sociali (Long 2001). Am publicat un articol pe această temă și planific alte publicații pentru perioada viitoare. O temă de cercetare apropiată este relația dintre migrație și schimbare socială. Aici analizez nu numai

cum sunt afectate comunitățile umane în urma migrației, cât mai ales care sunt efectele asupra unor grupuri etnice diferite, precum românii și romii. Această comparație îmi permite, de altfel, să discut relația dintre migrație și inegalitate (chiar inegalitate de clasă) dintre români și romi și să arăt mecanismele utilizate de romi ca reacție la ierarhiile sociale (Faist 2012). O perspectivă transnațională asupra migrației îmi oferă astfel o soluție metodologică și teoretică de a îngloba atât adaptarea migranților în contextele de emigrare, cât și ce se întâmplă în urma lor atunci când aceștia pleacă.

Aș concluziona spunând că până în prezent parcursul meu profesional s-a concentrat asupra studiilor etnice și de migrație. Prin perspectiva de cercetare pe care am utilizat-o în cercetările realizate și în diverse publicații, am atins subiecte generale precum politicile de migrație, teorii ale diferențierii sociale, transnaționalism și globalizare, migrație și schimbare socială. În acest fel am contribuit la dezbaterile din domeniul studiilor de migrație, a etnicității și naționalismului, dar și la analiza schimbărilor sociale post-socialiste. Prin seria de publicații, colaborări internaționale cu centre de cercetare și universități, și prin proiectele pe care le-am derulat și le derulez în prezent, particip la instituționalizarea și consolidarea studiilor de migrație în România.